

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.61>

УДК 657.631

Т. В. Фоміна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування,

Центральноукраїнський національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5243-6952>

В. М. Чумак,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Центральноукраїнський національний технічний університет,

приватний виконавець виконавчого округу Кіровоградської області

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9500-1216>

ОПОДАТКУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

T. Fomina,

PhD in Economics, Associate Professor,

Central Ukrainian National Technical University<https://www.cntu.edu.ua/>

V. Chumak,

Applicant of the third (educational and scientific) level of higher education,

Central Ukrainian National Technical University,

Private Enforcement Officer of the Executive District of Kirovohrad Region

TAXATION OF INDEPENDENT PROFESSIONAL ACTIVITY: COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINE AND FRANCE

У статті запропоновано порівняльний аналіз моделей оподаткування незалежної професійної діяльності в Україні та Франції. Визначено, що надавачі незалежних професійних послуг можуть перебувати як на загальній, так і на спрощеній системі оподаткування. Згруповано види професій та узагальнено вимоги щодо отримання податкового статусу суб'єктів незалежної професійної діяльності, які можуть перебувати тільки на загальній системі оподаткування. Доведено, що категорія «суб'єкт незалежної професійної діяльності» у Франції відсутня, а натомість виділяються представники ліберального бізнесу (Bénéfices Non Commerciaux - BNC). З'ясовано, що у Франції представники ліберального бізнесу, так як і в Україні, можуть використовувати спрощену систему оподаткування (Micro- Bénéfices Non Commerciaux) та загальну (Déclaration contrôlée). При цьому, підкреслено, що представники ліберального бізнесу за регульованими професіями можуть використовувати тільки загальну систему оподаткування. Запропоновано визначити у Податковому кодексі України перелік регульованих та нерегульованих професій, що сприятиме чіткому розумінню того, хто з них може бути тільки на загальній оподаткування, а хто зможе претендувати й на спрощену. Підкреслено, що у Франції діє однакова прогресивна шкала оподаткування прибутковим податком як для загальної, так і для спрощеної системи оподаткування. Представлено цифрові приклади, що вказують на більш лояльне оподаткування незалежної професійної діяльності в Україні для значних сум доходів, а для невеликих – податкове навантаження значно більше.

The article offers a comparative analysis of taxation models for independent professional activities in Ukraine and France. It identifies the reasons for the increase in demand for professional services in Ukraine and determines trends in changes in the number of service providers and their payment of taxes and fees to the budget. It is determined that providers of independent professional services may be subject to either general or simplified taxation system. The types of

professions have been grouped and the requirements for obtaining tax status as independent professionals, who can only be subject to the general taxation system, have been summarised. It has been proven that the category of 'independent professional activity' does not exist in France, but instead, representatives of liberal business (*Bénéfices Non Commerciaux*) are distinguished, which can be considered analogous in terms of the interpretation of independent professional activity in Ukraine. It has been determined that in France, representatives of liberal businesses, as in Ukraine, can use simplified taxation system (*Micro-Bénéfices Non Commerciaux*) and general taxation system (*Déclaration contrôlée*). At the same time, it is emphasised that representatives of liberal businesses in regulated professions can only use general taxation system. It has been proposed that the Tax Code of Ukraine clearly defines the list of regulated and unregulated professions, which will contribute to a clear understanding of which of them can only be subject to general taxation and which can also claim simplified taxation. The taxation of income earned by independent professionals in France and Ukraine is described, and common and distinctive features are identified. It is emphasised that France applies the same progressive income tax scale for both general and simplified taxation systems, which differs from Ukrainian practice. It is emphasised that, unlike France, Ukraine does not have preferential taxation for small amounts of income. Numerical examples are presented, indicating that independent professional activity in Ukraine is taxed more favourably for large amounts of income, while for small amounts, the tax burden is significantly higher.

Ключові слова: незалежна професійна діяльність, види незалежної професійної діяльності, оподаткування незалежної професійної діяльності, суб'єкти незалежної професійної діяльності, представники вільних професій, загальна система оподаткування, спрощена система оподаткування, порівняльний аналіз систем оподаткування України та

Франції, ліберальний тип бізнесу, прибуткове оподаткування, регульовані та нерегульовані професії, лояльність оподаткування.

Keywords: *independent professional activity, types of independent professional activity, taxation of independent professional activity, subjects of independent professional activity, representatives of liberal professions, general taxation system, simplified taxation system, comparative analysis of taxation systems in Ukraine and France, liberal type of business, income taxation, regulated and unregulated professions, tax loyalty.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Незалежна професійна діяльність – це форма праці, за якої фізична особа працює сама на себе, а не на підприємство, установу чи організацію, сама відповідає за усі аспекти своєї діяльності та результати роботи.

В Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості суб'єктів незалежної професійної діяльності (далі – СНПД). Так, «28,3 тис. фахівців, які провадять незалежну професійну діяльність – тобто самозайнятих – зареєстровано в Україні станом на початок червня 2025 року. Це – юристи, приватні викладачі, перекладачі, архітектори, нотаріуси, психологи, митці, науковці, лікарі та інші фахівці, які не мають статусу ФОПу, але працюють самостійно. Це рекордний показник за останні п'ять років. Пік кількості таких фахівців раніше фіксували у листопаді 2021 року – 27,9 тис. Проте вже в грудні їх кількість скоротилася на 700 осіб, після цього показник знову почав зростати, хоч і з паузою у перші місяці повномасштабного вторгнення. Від початку повномасштабної війни кількість самозайнятих професіоналів зросла на 1,1 тис. – приблизно на 4%» [3].

Також збільшується і величина сплачених СНПД податків та зборів – «292,29 млн.грн. податків сплатили до бюджету самозайняті за перші п'ять місяців 2025 року. Це на 33% більше, ніж за аналогічний період торік. Варто зазначити, що у Херсонській, Волинській та Київській областях сума

сплачених податків зроста майже удвічі. Загалом 603,16 млн.грн. податків сплатили такі фахівці за минулий 2024 рік. Це у 1,6 рази більше, ніж у 2023 році та у 1,2 рази більше, ніж до початку повномасштабної війни» [3].

Зростання кількості СНПД обумовлена зростанням попиту на спеціалізовані професійні послуги, бажанням отримувати більший дохід та професійну автономію, розвитком цифрових сервісів, реформуванням ринку послуг тощо. Ці та інші чинники вказують на те, що СНПД мають важливе значення як для економіки, так і для суспільства, оскільки вони поєднують професійну автономію з високим рівнем відповідальності.

Отже, актуальність піднятої тематики зумовлена зростанням ролі суб'єктів незалежної професійної діяльності в економіці, які виконують важливі функції у сфері правових, фінансових, консультативних та інших спеціалізованих послуг. Високе податкове навантаження, поєднане з нестабільністю доходів та необхідністю фінансування власного професійного розвитку, зумовлює потребу в оптимізації оподаткування надавачів незалежних професійних послуг. Обґрунтоване та соціально-справедливе оподаткування надавачів незалежних професійних послуг сприятиме їх фінансовій стійкості, підвищенню конкурентоспроможності та прозорості діяльності, створюючи одночасно передумови для зростання бюджетних надходжень і зменшення рівня тінізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботі Посторонко Є.В. та Буханевич О.М. висвітлено сучасні моделі оподаткування доходів, отриманих від провадження незалежної професійної діяльності в європейських країнах, зокрема на прикладі індивідуальної адвокатської діяльності [7]. З юридичної точки зору висвітлює інститут приватного виконання судових рішень в Україні та наводить перелік аналогічних органів в таких країнах як Франція, Нідерланди, Болгарія, Грузія, Канада та Казахстан авторка Іванцова А. [2]. Аналізу функціонування податкових систем розвинених країн світу, їх переваг та можливостей імплементації окремих засад в межах становлення національної податкової системи

присвячено роботу Дяченка О.П. [1]. Порівняльний аналіз оподаткування в Україні і країнах Європейського Союзу та обґрунтування необхідності забезпечення балансу між фіскальними інтересами держави і податковими можливостями платників податків представлено у роботі Шкромиди Н.Я. та Мочернюк Н.В. [13]. Визначення проблемних аспектів оподаткування діяльності приватних виконавців, як суб'єктів незалежної професійної діяльності в Україні та пошук шляхів його удосконалення висвітлено співавтором даної статті у роботі [9]. Цим же автором охарактеризовано на теоретичному рівні основні вимоги щодо обліку показників, порядку та правил оподаткування результатів діяльності приватних виконавців, як суб'єктів незалежної професійної діяльності [11]. Авторський підхід до відображення на рахунках бухгалтерського обліку результатів діяльності приватних виконавців, що впливають на порядок формування чистого оподаткованого доходу запропоновано у роботі авторів даної статті [12]. Дослідженню та узагальненню системи польського оподаткування, виявленню спільних та відмінних рис з українськими принципами та підходами присвячено статтю співавтора Фоміної Т.В. [10]. Огляд та узагальнення діяльності податкових органів у різних країнах світу та виокремлення позитивних рис задля впровадження їх у вітчизняну практику роботи ДПС розкрито у статті Пугаченко О. [8].

Отже, більшість публікацій має узагальнюючий характер, часто вони спрямовані на юридичні аспекти діяльності надавачів незалежних професійних послуг, розглядають прибуткове оподаткування незалежної професійної діяльності у контексті податкової політики тієї чи іншої країни або ж висвітлюють проблеми оподаткування окремих видів незалежних професійних послуг (адвокатські, нотаріальні, послуги приватних виконавців тощо).

Враховуючи зростання кількості самозайнятих осіб, що надають незалежні професійні послуги в Україні, необхідне системне дослідження моделей та механізмів їх оподаткування, у тому числі з вивченням

закордонного досвіду. За результатами вивчення досвіду країн ЄС, у т.ч. Франції, можна оцінити можливість та доцільність його повного або часткового перейняття, або ж, навпаки – дійти висновку про його неприйнятність для вітчизняної практики взагалі чи саме наразі, з урахуванням теперішніх умов.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у проведенні порівняльного аналізу існуючих моделей оподаткування незалежної професійної діяльності в Україні та Франції, виявленні спільних і відмінних рис та оцінці лояльності оподаткування надавачів незалежних професійних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст незалежної професійної діяльності визначено пп. 14.1.226 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) як «участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем (за виключенням випадку, передбаченого п. 65.9 ст. 65 ПКУ) та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб» [6]. При цьому, у даному нормативному документі зазначено, що «якщо фізична особа зареєстрована як підприємець та при цьому така особа провадить незалежну професійну діяльність, така фізична особа обліковується у контролюючих органах як фізична особа - підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності» [6]. Отже, з цього виходить, що фізична особа, що приймає рішення про надання незалежних професійних послуг може мати податковий статус як фізичної особи-підприємця, так і статус суб'єкта незалежної професійної діяльності. Віднесення надавача незалежних професійних послуг чи то ФОП, чи то до СНПД є принциповим питанням,

оскільки на ці податкові статуси поширюються різні вимоги оподаткування результатів їх діяльності. Неможливість деяких надавачів незалежних професійних послуг реєструватись фізичними особами-підприємцями пов'язана з тим, що за деякими професіями (як то нотаріус чи приватний виконавець, наприклад) заборонена (або обмежена, як то для адвокатів чи арбітражних керуючих, коли вони можуть здійснювати підприємницьку діяльність лише в галузях, що не пов'язані з адвокатською практикою) сама можливість займатись підприємницькою діяльністю. Крім того, набуття податкового статусу СНПД передбачає й те, що він повинен мати спеціальне свідоцтво (довідку, посвідчення тощо), що підтверджує його належність до професій визначених пп. 14.1226 ПКУ, а також обов'язок суворо дотримуватись профільного законодавства (Закону України «Про нотаріат», Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» тощо).

У таблиці 1 нами згруповано перелік професій, зайняття якими передбачає отримання податкового статусу суб'єкта незалежної професійної діяльності, а також тих, що мають реєструватись як фізичні особи-підприємці.

Таблиця 1. Види незалежної професійної діяльності в Україні за різними податковими статусами

Суб'єкт незалежної професійної діяльності	Фізична особа-підприємець
Нотаріус	Лікар
Адвокат	Аудитор
Судовий експерт	Бухгалтер
Приватний виконавець	Оцінщик
Арбітражний керуючий (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів),	Інженер
Архітектор	Місіонер
Інженер технічного нагляду	Науковець
Інженер-проектувальник	Літератор
	Художник
	Артист
	Освітнянин, викладач, інші

Джерело: побудовано авторами на основі [4, 6]

Отже, фізична особа може надавати незалежні професійні послуги, але не мати статусу СНПД. «Наприклад, професія бухгалтера – є в переліку, але ж вимог до неї як незалежної професійної діяльності не створено, органу реєстрації немає, а тому й перейти у «незалежники» бухгалтер не може, але може надавати послуги як ФОП» [4].

Поняття «суб'єкт незалежної професійної діяльності» за кордоном не застосовується. У більшості країн світу таких фізичних осіб відносять до осіб ліберального бізнесу, які займаються підприємницькою діяльністю або визначають як представників вільних професій.

Доходи від надання професійних послуг, як то юридичних, консультативних, інженерних, медичних тощо, у Франції зазвичай класифікуються як *Bénéfices Non Commerciaux* – BNC (некомерційні прибутки) – це так званий ліберальний тип бізнесу, що, по суті, має ознаки незалежної професійної діяльності в Україні. Проте тільки після реєстрації в офіційному центрі підприємств Франції (CFE), буде встановлено податковий статус бізнесу – комерційний чи ліберальний.

Ліберальний бізнес може провадитись як у формі індивідуального підприємництва так і шляхом створення юридичної особи. При цьому, у Франції деяким професійним групам (наприклад лікарям та юристам) не дозволяється провадити свою діяльність шляхом створення мікропідприємств. Поряд з цим, у Франції для таких представників ліберальних професій (адвокатів, нотаріусів, судових виконавців, лікарів тощо) передбачене створення спеціальних юридичних формувань - *Société Civile Professionnelle* (професійне цивільне товариство) та *Société d'Exercice Libéral* (товариство для здійснення ліберальної діяльності).

Представники ліберального бізнесу у Франції можуть обрати одну з двох пропонованих французьким законодавством систем оподаткування:

- *Micro-BNC* (аналог спрощеної системи оподаткування в Україні);
- *Déclaration contrôlée* (аналог загальної системи оподаткування в Україні).

Micro-BNC у Франції – це спрощений податковий режим для ліберальних професій та іншої діяльності, що підпадає під категорію BNC (Bénéfices Non Commerciaux) – некомерційні прибутки. Цей податковий статус надається суб'єктам професій, що надають інтелектуальні, консультативні, освітні, медичні, юридичні та інші ліберальні послуги (лікарі, стоматологи, психологи; консультанти, перекладачі, тренери, IT-фахівці, дизайнери, архітектори, інші самозайняті особи, що не підпадають під BIC (Bénéfices Industriels et Commerciaux (дохід від комерційної та ремісничої діяльності))).

Déclaration contrôlée у Франції – це повний (загальний) податковий режим для надавачів професійних послуг, що отримують доходи у категорії BNC (Bénéfices Non Commerciaux), тобто ліберальних професій. На податковому режимі Déclaration contrôlée у Франції перебувають (або переходять) ті представники ліберальних професій, у яких річний дохід перевищив 77 700 € (поріг 2025 року) або ті, які добровільно його обрали, щоб враховувати витрати при формуванні об'єкту оподаткування. Також на податковому режимі Déclaration contrôlée (загальна система оподаткування), що вимагає повного бухгалтерського обліку, перебувають деякі регульовані професії: адвокати, нотаріуси, судові виконавці, лікарі, стоматологи, фармацевти, фізіотерапевти, акушери, ветеринари, архітектори, геодезисти, інженери-консультанти, експерти-бухгалтери, податкові радники, аудитори) [5]. Так, аналогом виділення у Франції регульованих професій, що можуть бути тільки на податковому режимі Déclaration contrôlée (загальна система оподаткування) є визначені українським законодавством суб'єктів незалежної професійної діяльності, які також можуть бути тільки на загальній системі оподаткування. Тому ми вважаємо, що задля однозначності розуміння того, хто із надавачів незалежних професійних послуг може бути тільки на загальній оподаткування, а хто може ще й претендувати на спрощену, в Україні доцільним буде визначити у ПКУ перелік регульованих професійних послуг та нерегульованих.

У таблиці 2 представлено характеристики систем оподаткування ліберального типу бізнесу у Франції

Таблиця 2. Характеристика систем оподаткування ліберального типу бізнесу у Франції станом на 2025 рік

Показник	Micro - Bénéfices Non Commerciaux	Déclaration contrôlé для Bénéfices Non Commerciaux
Річний оборот (доходи)	до 77700 €	понад 77700 € (або якщо діяльність регульована)
Що декларується	Оборот – умовні витрати (34% (forfait de), але не менше визначеної законодавством суми)	Прибуток (дохід-фактичні витрати)
Ставка прибуткового податку (impôt sur le revenu)	до 11497 € - 0% 11498 - 29315 € - 11% 29316 - 83823 € - 30%	
	-	83824 - 180 294 € - 41% понад 180294 € - 45 %
Соціальні внески	Фіксований відсоток у залежності від обороту та виду діяльності (близько 21,2% від обороту), можливість отримання пільг у розмірі 50% в перший рік роботи	Розраховуються у відсотках до отриманого прибутку
Ведення обліку	Спрощений облік	Ведення повної бухгалтерії

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

Отже, порівнюючи систему оподаткування СНПД в Україні та вільних професій у Франції можна побачити як спільні, так і відмінні риси. Так, спільним є сама наявність спрощеної та загальної системи оподаткування Законодавством обох країн окреслено коло осіб, що надають незалежні професійні послуги, але можуть перебувати лише на загальній системі оподаткування. В Україні це – нотаріуси, адвокати, судові експерти, приватні виконавці, арбітражні керуючі, архітектори, інженери технічного нагляду, інженери-проектувальники, а у Франції – представники регульованих ліберальних професій (деякі які з них співпадають з українськими надавачами незалежних професійних послуг). І в Україні, і у Франції надавачі незалежних професійних послуг сплачують прибутковий податок (податок на доходи фізичних осіб, в Україні ще й військовий збір, що є

елементом прибуткового оподаткування) та соціальний внесок (єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування). Перебування на загальній системі оподаткування (Déclaration contrôlée у Франції) передбачає обчислення податків (зборів, внесків) від отриманого прибутку (чистого оподатковуваного доходу). При цьому, у законодавстві обох країн вимагається документальне підтвердження та зв'язок з професійної діяльністю витрат, що впливають на формування об'єкту оподаткування.

Щодо відмінностей, то у Франції представники ліберального бізнесу, що перебувають на спрощеній системі оподаткування (Мікро - Bénéfices Non Commerciaux) сплачують прибутковий податок від суми обороту, зменшеного на податкове вирахування у сумі 34% - тобто фактично оподаткуватись буде тільки 66% обороту. В Україні для надавачів незалежних професійних послуг, яким дозволено перебувати на спрощеній системі оподаткування і які зареєстровані та сплачують податки як фізичні особи-підприємці (лікарі, аудиторів, бухгалтерів, оцінщики, інженери, місіонери, представники наукової, літературної, артистичної, художньої, освітньої та викладацької діяльності) оподаткуванням вважається «дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі» [6]. При цьому «датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі» [6], так званий «касовий метод».

В Україні, на відміну від Франції, оподаткування надавачів незалежних професійних послуг здійснюється за різними ставками податку у залежності від застосовуваної ними системи оподаткування та групи платника єдиного податку. Так, в Україні, надавачі професійних послуг, зареєстровані як фізичні особи-підприємці, можуть перебувати на 3 групі платників єдиного податку, що вимагає дотримання таких вимог, визначених ПКУ: «фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб або

кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена, та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року» [6]. При цьому, «відсоткова ставка єдиного податку для платників третьої групи встановлюється у розмірі: 1) 3 відсотки доходу - у разі сплати податку на додану вартість; 2) 5 відсотків доходу - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку» [6]. Надавачі незалежних професійних послуг в Україні, які мають податковий статус СНПД, перебувають на загальній системі оподаткування зі сплатою податку на доходи фізичних осіб за ставкою 18%, військового збору – 5% та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за ставкою 22%.

У Франції ж обидві системи оподаткування, що Мікро - Bénéfices Non Commerciaux, що Déclaration contrôlée для Bénéfices Non Commerciaux, передбачають застосування однакових ставок, а їх розміри визначаються за прогресивною шкалою – чим більший оподатковуваний дохід (прибуток), тим вища ставка податку.

На перший погляд здається, що система оподаткування надавачів незалежних професійних послуг у Франції є більш лояльною, аніж в Україні. Для наочності у таблиці 3 за допомогою умовного цифрового прикладу обчислимо порядок оподаткування доходу надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції. Для прикладу приймемо представника регульованої професії у Франції – судового виконавця та суб'єкта незалежної професійної діяльності – приватного виконавця в Україні.

Отже, як свідчать дані таблиці 3, за умови отримання рівної величини доходу сумою 1000000 грн. надавач незалежних професійних послуг (приватний виконавець) в Україні сплатить на 120000 грн. податків більше, аніж представник тієї ж професійної діяльності (судовий виконавець) у Франції.

**Таблиця 3. Порівняльна характеристика оподаткування
надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції
на загальній системі оподаткування (дохід 20833 €)**

Країна	Розмір оподатковуваного доходу (прибутку)			Прибуткове оподаткування				Разом податків (зборів)
	Євро	курс Євро*	Грн.	Ставки, %		Сума, грн.		
				impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	
Україна			1000000	18	5	180000	50000	230000
Франція	20833	48	1000000	11***	-	110000		110000
Різниця								+120000

*Курс ЄВРО до гривні умовний

**Військовий збір

***11% - згідно шкали прибуткового оподаткування Франції

Джерело: побудовано авторами

У таблиці 4 прослідкуємо механізм оподаткування цих же представників професійної діяльності, але за умови отримання більшої величини доходу.

**Таблиця 4. Порівняльна характеристика оподаткування
надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції
на загальній системі оподаткування (дохід 62500 €)**

Країна	Розмір оподатковуваного доходу (прибутку)			Прибуткове оподаткування				Разом податків (зборів)
	Євро	курс Євро*	Грн.	Ставки, %		Сума, грн.		
				impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	
Україна			3000000	18	5	540000	150000	690000
Франція	62500	48	3000000	30****	-	900000		900000
Різниця								-210000

*Курс ЄВРО до гривні умовний

**Військовий збір

***30% - згідно шкали прибуткового оподаткування Франції

Джерело: побудовано авторами

За умовами, наведеними у таблиці 4, ситуація змінюється, адже за прогресивною шкалою оподаткування Франції доходи розміром 62500 €

перебувають у діапазоні, що оподатковується за ставкою 30%. За такого розміру доходу представник визначеної професії в Україні сплатить на 210000 грн. менше, аніж його французький колега.

Розглянемо порядок оподаткування надавачів професійних послуг, що перебувають на спрощеній системі оподаткування в Україні та Франції (таблиця 5). Для прикладу приймемо представника письменницької діяльності, який в Україні реєструється як фізична особа-підприємець, а у Франції відноситься до нерегульованих вільних професій. Слід звернути увагу на те, що оподатковуваний дохід надавача незалежних професійних послуг, що перебуває на системі оподаткування Мікро - Bénéfices Non Commerciaux у Франції зменшується на податкове вирахування (34%), тому оподаткуванню підлягатиме не 1000000 грн., а 660000 грн.

**Таблиця 5. Порівняльна характеристика оподаткування
надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції
на спрощеній системі оподаткування (дохід 20833 €)**

Країна	Розмір оподаткованого доходу (прибутку)			Прибуткове оподаткування				Разом податків (зборів)
	Євро	курс Євро*	Грн.	Ставки, %		Сума, грн.		
				impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	
Україна			1000000	5	1	50000	10000	60000
Франція	20833	48	660000	11****	-	72600		72600
Різниця								-12600

*Курс ЄВРО до гривні умовний

**Військовий збір

***11% - згідно шкали прибуткового оподаткування Франції

Джерело: побудовано авторами

Отже, як свідчать дані таблиці 5, навіть з урахуванням податкового вирахування з оподаткованого доходу надавача незалежних професійних послуг-представника письменницької діяльності, що перебуває на спрощеній системі оподаткування, сума сплачених податків та зборів в Україні буде меншою, аніж у Франції. Така ж тенденція спостерігатиметься і у випадку отримання більшої суми доходу (62500 €) (таблиця 6).

**Таблиця 6. Порівняльна характеристика оподаткування
надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції
на спрощеній системі оподаткування (дохід 62500 €)**

Країна	Розмір оподатковуваного доходу (прибутку)			Прибуткове оподаткування				Разом податків (зборів)
	Євро	курс Євро*	Грн.	Ставки, %		Сума, грн.		
				impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	
Україна			3000000	5	1	150000	30000	180000
Франція	62500	48	1980000	30****	-	594000		594000
Різниця								-414000

*Курс ЄВРО до гривні умовний

**Військовий збір

***30% - згідно шкали прибуткового оподаткування Франції

Джерело: побудовано авторами

Отже, виходячи з проведених у таблиці 6 обчислень, можна сказати, що спрощена система оподаткування в Україні є більш лояльною до представників незалежної професійної діяльності, аніж у Франції.

Проте, не можна не враховувати той факт, що в Україні відсутня можливість оподаткування доходу від провадження незалежної професійної діяльності за нульовою ставкою до певної межі, тоді як у Франції при отриманні доходу до 11497 € застосовується ставка прибуткового податку – 0%. Розглянемо це на цифровому прикладі (таблиця 7).

Так, за умови отримання доходу 10000 € надавач незалежних професійних послуг сплатить в Україні 110400 грн. податків, а у Франції – його дохід оподатковуватиметься за нульовою ставкою. І навіть перебуваючи на спрощеній системі оподаткування за 3 групою український надавач незалежних професійних послуг сплатить 28800, грн.

Результати проведених обчислень вказують на те, що більш лояльний податковий підхід щодо оподаткування незалежної професійної діяльності для доходів розміром до 11497 € на обох системах оподаткування буде саме у Франції, аніж в Україні. Починаючи з розміру доходу 29316 € оподаткування

незалежної професійної діяльності є більш вигідною для платників податків саме в Україні.

**Таблиця 7. Порівняльна характеристика оподаткування
надавача незалежних професійних послуг в Україні та Франції
на загальній системі оподаткування (дохід 10000 €)**

Країна	Розмір оподатковуваного доходу (прибутку)			Прибуткове оподаткування				Разом податків (зборів)
	Євро	курс Євро*	Грн.	Ставки, %		Сума, грн.		
				impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	impôt sur le revenu (ПДФО)	ВЗ**	
Україна			480000	18	5	86400	24000	110400
Франція	10000	480000		0***	-	0	-	0
Різниця								+110400

*Курс ЄВРО до гривні умовний

**Військовий збір

***0% - згідно шкали прибуткового оподаткування Франції

Джерело: побудовано авторами

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Зростання попиту на спеціалізовані професійні послуги та бажання мати більший дохід і професійну автономію обумовлюють зростання кількості зареєстрованих самозайнятих осіб, що надають незалежні професійні послуги в Україні. Надавачі незалежних професійних послуг в Україні у якості платників податків можуть бути зареєстровані в органах Державної податкової служби як суб'єкти незалежної професійної діяльності, так і як фізичні особи-підприємці. Набуття податкового статусу суб'єкта незалежної професійної діяльності передбачає наявність спеціального документу, що засвідчує його належність до визначеної ПКУ професії та обов'язок суворого дотримання відповідного профільного законодавства. СНПД в Україні перебувають на загальній системі оподаткування, а фізичні особи можуть (але не обов'язково) обрати спрощену систему оподаткування. Поняття «суб'єкт незалежної професійної діяльності» у Франції не застосовується, а представники так званих вільних професій визначаються як суб'єкти ліберального бізнесу, які можуть перебувати на системі оподаткування

Micro-BNC (аналог спрощеної системи оподаткування в Україні) або Déclaration contrôlée (аналог загальної системи оподаткування в Україні). Аналогом українських СНПД у Франції є суб'єкти регульованих вільних професій, які також можуть перебувати тільки на загальній системі оподаткування. Задля однозначності розуміння того, хто із надавачів незалежних професійних послуг може бути тільки на загальній оподаткування, а хто може ще й претендувати на спрощену, нами пропонується закріпити це у ПКУ спираючись на перелік регульованих та нерегульованих професійних послуг. На відміну від України, у Франції діє однакова прогресивна шкала оподаткування прибутковим податком як для загальної, так і для спрощеної системи оподаткування. Обчислені цифрові приклади вказують на те, що у цілому в Україні доходи від незалежної професійної діяльності підпадають під менше податкове навантаження, проте відсутнє пільгове оподаткування (0% прибуткового податку) для невеликих обсягів доходів (до 11497 €).

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у проведенні порівняльного аналізу особливостей оподаткування незалежної професійної діяльності в інших країнах ЄС та України, а також оцінці можливостей їх впровадження у вітчизняну практику в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів.

Література

1. Дяченко О. П. Світовий досвід оподаткування доходів фізичних осіб в контексті реформування податкової системи України. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2021. № 2. URL: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/20>
2. Іванцова А. Приватні виконавці в Україні та зарубіжних країнах. Вимоги та повноваження. *Grail of Science*. 2022. № 17. С. 148-153. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.026>

3. Майже 300 млн грн. податку вже сплатили самозайняті у 2025 році. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/self-employed>

4. Онищенко В. Кого вважають смозайнятою особою, або що таке незалежна профдіяльність. *Головбух. Експертус. Цифрове видавництво*. 29 травня 2025 р. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8128-nezalejna-profesyna-dyalnst-2020>

5. Податки на фрілансерів і самозайнятих у Франції (Путівник 2025). URL: https://escec-international.com/freelance-and-self-employed-taxes-in-france-2025-guide/?utm_source=chatgpt.com

6. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8035> (дата звернення: 16.08.2025).

7. Посторонко Є. В., Буханевич О. М. Сучасні моделі оподаткування доходів осіб, що проводять незалежну професійну діяльність. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 71-78. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.11>

8. Пугаченко О. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 22. ч. II. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/89fd599c-4480-4c1e-a615-2d28f97c3028/content>

9. Фоміна Т. В. Оподаткування доходів приватних виконавців в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10163>.

10. Фоміна Т. Порівняльна характеристика систем оподаткування України та Польщі. The 11th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions» (November 21-23, 2022) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2022. С. 524-530. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-eurasian-scientific-discussions-21-23-11-2022-barselona-ispaniya-arhiv/>

11. Фоміна Т. Проблеми формування доходів та витрат приватних виконавців, як суб'єктів незалежної професійної діяльності. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2019. № 4. С. 69-78. URL: http://sophus.at.ua/index/naukoviy_zhurnal_quot_ekonomichnij_diskurs_quot/0-27
12. Фоміна Т. В., Чумак В. М. Облік в системі оподаткування діяльності приватних виконавців. *Ефективна економіка*. 2025. № 7. DOI:<https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.87%20>
13. Шкроміда Н., Мочернюк Н. Оподаткування в Україні та країнах Європейського союзу: спільні риси та відмінності. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-146>

References

1. Diachenko, O.P. (2021), “World experience of personal income taxation in the context of reforming the tax system of Ukraine”, *Ekonomichnyj visnyk Prychornomor'ia*, vol. 2, pp. 26-37, available at: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/20> (Accessed 15 Aug 2025).
2. Ivantsova, A. (2022), “Private contractors in Ukraine and foreign countries. Requirements and powers”, *Grail of Science*, vol.17, pp. 148-153. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.026>
3. opendatabot (2025), “Almost 300 million UAH. of tax has already been paid by the self-employed in 2025”, available at: <https://opendatabot.ua/analytics/self-employed> (Accessed 15 Aug 2025).
4. Onyschenko, V. (2025), “Who is considered an employed person, or what is independent professional activity?”, Available at: <https://buhplatforma.com.ua/article/8128-nezalejna-profesyna-dyalnst-2020> (Accessed 15 Aug 2025).
5. ESCEC (2025), “Freelance and Self-Employed Taxes in France (2025 Guide)”, available at: https://escec-international.com/freelance-and-self-employed-taxes-in-france-2025-guide/?utm_source=chatgpt.com (Accessed 15 Aug 2025).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8035> (Accessed 16 Aug 2025).

7. Postoronko, Ye.V. and Bukhanevych, O.M. (2023), "Modern models of taxation of income of persons engaged in independent professional activities", Kyivs'kyj chasopys prava, vol. 1, pp. 71-78. <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.11>
8. Puhachenko, O. (2012), "Activities of tax authorities in foreign countries", Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 22, no. II, available at: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/89fd599c-4480-4c1e-a615-2d28f97c3028/content> (Accessed 15 Aug 2025).
9. Fomina, T. (2022), "Taxation of income of private executors in Ukraine", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10163> (Accessed 15 Aug 2025).
10. Fomina, T. (2022), "Comparative characteristics of the taxation systems of Ukraine and Poland", The 11th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions», Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain, November 21-23, pp. 524-530, available at: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-eurasian-scientific-discussions-21-23-11-2022-barselona-ispaniya-arhiv/> (Accessed 15 Aug 2025).
11. Fomina T. Problemy formuvannia dokhodiv ta vytrat pryvatnykh vykonavtsiv, iak sub'ektiv nezalezhnoi profesijnoi diial'nosti. Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Ekonomichnyj dyskurs». 2019. № 4, pp. 69-78, available at: http://sophus.at.ua/index/naukoviy_zhurnal_quot_ekonomichnij_diskurs_quot/0-27 (Accessed 15 Aug 2025).
12. Fomina, T.V. and Chumak, V.M. (2025), "Accounting in the taxation system of private enforcement officers' activities", Efektyvna ekonomika, vol. 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.87%20>
13. Shkromyda, N. and Mocherniuk, N. (2025), "Taxation in ukraine and European Union countries: common features and differences", Ekonomika ta suspil'stvo, vol. 72. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-146>

Стаття надійшла до редакції 19.08.2025р.